अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग
टंगाल, काठमाडौं

मिति: २०८०।०९।०४ गते।

प्रेस विज्ञप्ति

विषयः अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट विशेष अदालत काठमाडौंमा दायर भएका मुद्दाहरुमा विशेष अदालतबाट भएको फैसलाउपर आयोगलाई चित्त नबुझी सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएका मुद्दाहरु।

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट विशेष अदालत, काठमाडौंमा दायर भएका मुद्दाहरुमा विशेष अदालतबाट बिभिन्न मितिमा फैसला भएका मध्ये सार्वजनिक सम्पत्ति हानिनोक्सानी र गैरकानूनी लाभ तथा हानी पुऱ्याई भ्रष्टाचार गरेको सम्बन्धी मुद्दाहरुमा आयोगको निर्णय अनुसार मिति २०८०।०९।०३ गते सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएको बिबरण देहायानुसार रहेको छ।

प्रवक्ता
नरहरि घिमिरे

देहायः

सि.नं	प्रतिवादीहरु	मुद्दा	आयोगको मागदावी	विशेष अदालतको फैसला र आधार	आयोगबाट सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएका आधारहरु
१	प्रतिवादीहरू कमल बहादुर शाही, जनक बहादुर थापा, झंकर बहादुर बम, कमला रावल(विष्ट), धिरेन्द्र बहादुर विष्ट र रमेश थापा (वि.अ. को मु.नं. ०७८-CR-००७२), वि.अ. को फैसला मिति २०८०।३।१०)	सरकारी रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचार गरेको।	प्रतिवादीहरू कमल बहादुर शाही, जनक बहादुर थापा, झंकर बहादुर बम, कमला रावल(विष्ट), धिरेन्द्र बहादुर विष्ट उपर बिगो रु.८,००,०००।, कायम गरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १७ को कसूरमा ३ को उपदफा (१) र दफा ३ को उपदफा (१)(ङ) र प्र.रमेश थापाको हकमा ऐ.ऐनको दफा २२ प्रतिवन्धात्म वाक्यांश बमोजिम सजाय हुन तथा ऐ.ऐनको दफा १७ बमोजिम बिगो रकम समेत असुल उपर हुन।	**<u>फैसलाः</u>** आरोप मागदावीबाट पूर्ण सफाई। **<u>विशेष अदालतले फैसला गर्दा लिएका आधारः</u>** • विद्यालय व्यवस्थापन समितिको मिति २०७१/५/३० को निर्णयानुसार नै प्रतिवादी रमेश थापालाई रु. ८,००,०००।— फिर्ता गरेको देखिएको, • उक्त निर्णय बदनियतसाथ गरिएको थियो भन्ने आरोपदावी नभएको, विद्यालयलाई हानिनोक्सानी भएको रकम आरोप दावी दायर पश्चात विद्यालयको टिकापुर स्थित एन.आई.सि. एसिया बैंकको हिसाव नं. ८६४१५०२२०१५२४००१ खातामा मिति २०७८/१२/२३ मा हानिनोक्सान भएको रकम रु. ८,००,०००।—जम्मा भईसकेको, • विद्यालयबाट रकम फिर्ता गर्ने निर्णय बद्नियतपूर्ण थियो भनी वादी पक्षले बस्तुनिष्ठ प्रमाणबाट आरोपदावी पुष्टि गर्न सकेको नदेखिएको।	• विद्यालयको आय तथा व्यय रकम प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरी वित्तीय अनुशासन कायम गर्ने जिम्मेवारीमा रहेका व्यक्तिहरू विलालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी र शिक्षकहरूले प्रतिवादी रमेश थापा सँग मिलेमतो गरी बद्नियतपूर्वक उक्त कार्य गरी सार्वजनिक विद्यालयको रु.८,००,०००।— रकम हिनामिना हुन पुगेको, • वादी नेपाल सरकार बिरूद्ध प्रतिवादी हरिप्रसाद ढकाल समेत भएको भ्रष्टाचार घुस रिसवत मुद्दामा[1] मनसाय तत्त्व आपराधिक कार्यबाट नै खोजिने र हेरिने विषय भएकोले यो सधैं मुखरित अवस्थामा नहुन पनि सक्ने। कार्यको प्रकृति, सम्भावित परिणाम र सो परिणाम ल्याउन अभियुक्तले चालेको कदमहरूको समग्रतामा नै मनसाय तत्त्वको खोजी गर्नुपर्ने। अभियुक्तले आफ्नो कार्यको सम्भावित परिणाम यस्तो हुन सक्छ भन्ने जानकारी वा ज्ञान राखेको थियो वा थिएन भन्ने कार्यलाई हेरी यस्तो कार्यबाट यस्तो परिणाम निस्कन्छ भनी सामान्य समझको व्यक्तिले पनि भन्न सक्ने अवस्था अमुक वारदातमा थियो वा थिएन भन्ने यकिन गर्नुपर्ने भनि सिद्धान्त प्रतिपादन भएको। प्रस्तुत मुद्दामा समेत प्रतिवादीहरूले विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मिति २०७१/५/३० मा निर्णय गर्दाका बखत उक्त निर्णयबाट विद्यालयलाई रु.८,००,०००।— रकम हानि नोक्सान हुन्छ भन्ने परिणामको जानकारी रहेकै देखिने हुँदा उक्त निर्णय प्रतिवादीहरूको गलत मनसायबाट भएको, • मिति २०७८/१२/२३ मा हानिनोक्सान भएको रकम रु. ८,००,०००।—जम्मा भईसकेको भन्ने सम्बन्धमा रकम जम्मा हुँदैमा भए गरेका सम्पूर्ण कार्यबाट छुटकरा पाउने भन्ने अवस्था रहदैन। सम्मानित अदालतले यस आयोगमा उजूरी नपरेको अवस्था भएको भए ती प्रतिवादीहरूले रकम फिर्ता गर्थे वा विद्यालयको उक्त रकम त्यतिकैमा हिनामिना भएर जान्थ्यो भन्ने तर्फ विचार गर्नुपर्ने, • वादी नेपाल सरकार विरूद्ध प्रतिवादी प्रदिपकुमार नकर्मी भएको भ्रष्टाचार राजस्व हिनामिना मुद्दामा[2] कुनै कसुर गरेको कारण कानून मै देवानी र फौजदारी दुवै दायित्व बहन गर्नु पर्ने भनी उल्लेख भएको अवस्थामा केवल देवानी दायित्व पुरा गरेका कारणले मात्र फौजदारी दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउने भनी अर्थ गर्न नमिल्ने। फौजदारी कसुरमा कसुरदारले बहन गर्नुपर्ने देवानी र फौजदारी दायित्वहरू फरक फरक दायित्वहरू हुन् । कानूनी व्यवस्थाले नै देवानी र फौजदारी दुवै दायित्वहरु बाध्यकारी हुने भनी उल्लेख गरेको अवस्थामा ऐच्छिक रूपमा देवानी वा फौजदारी दायित्वमध्ये कुनै एक दायित्व मात्र बहन गर्दा पर्याप्त हुने भनी व्याख्या गर्न नमिल्ने ।कसुर गरेको समयमा कसुरदारले गरेको कार्यबाट नै फौजदारी दायित्व बहन गर्नुपर्ने। कसुर गरेको भनी लगाइएको अभियोग दाबी प्रमाणबाट

[1] ने.का.प.२०७८, अंक ९, निर्णय नं.१०७४८।
[2] ने.का.प.२०७७, अंक १, निर्णय नं.१०४१५।

					समर्थित भइसकेपछि तिर्नुपर्ने रकम दायित्व बहन गरिरहेको छु भनी हानि नोक्सानी भएको बिगोसम्म दाखिल गर्ने प्रयोजनका लागि भएका कार्यहरूबाट फौजदारी दायित्वबाट उन्मुक्ति प्राप्त नहुने ।प्रतिवादीले अभियोगपत्र दायर हुनुपूर्व नै हिनामिना गरेको रकममध्ये दाखिला गरेको रकमलाई न्यायिक जानकारी (Judicial Notice) मा लिन पर्ने। दाखिल गरिसकेको रकमसमेत हिनामिना गरेको भनी बिगो कायम गर्नु मनासिब नदेखिने। कतिपय कसुरहरूमा बिगोको आधारमा जरिवाना हुने र बिगो भराई दिनु पर्ने अवस्था रहने। यस्तो अवस्थामा देवानी दायित्वबाट जरिवाना निर्धारण गर्नुपर्ने भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको। प्रस्तुत मुद्दामा समेत रकम फिर्ता गर्नु भनेको देवानी दायित्व अर्थात बिगो रकम असुल सम्म भएको अवस्था हो। प्रस्तुत मुद्दामा समेत प्रतिवादीहरूलाइ कानुन बमोजिम जरिवाना गरी फौजदारी दायित्व प्रति जिम्मेवार गराउनुपर्ने।
२	प्रतिवादीहरू नर बहादुर गुरुङ्ग र कृष्ण बहादुर गुरुङ्ग (वि.अ. को मु.नं. ०७८-CR-००७२), वि.अ. को फैसला मिति २०७९।११।३)	सरकारी रकम हिनामिना गरी भ्रष्टाचार गरेको।	प्रतिवादीहरू नर बहादुर गुरुङ्ग र कृष्ण बहादुर गुरुङ्गलाई बिगो रु.१९,४०,९२६।८९ कायम गरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) बमोजिम कसूर ठहर हुन।	**<u>फैसलाः</u>** प्रतिवादीहरू नरबहादुर गुरुङ्ग र कृष्णबहादुर गुरूङ्गले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८(४) बमोजिमको कसूर गरेको ठहर्नाले सोही दफा बमोजिम कैद सजाय नगरी प्रतिवादीहरूलाई बिगो रु.१०,९६,३८३/- को दामासाहिले हुने जनही रु.५,४८,१९१।— जरिवाना गरी बिगो दामासाहिले असुलउपर हुने ठहर्छ। **<u>विशेष अदालतले फैसला गर्दा लिएका आधारः</u>** • विशेष अदालतवाट बादीले रु.१९,४०,९२६।८९ दावी लिएकोमा प्रतिवेदन बमोजिम हिसाव किताव नदेखिएको रु.१२,०९,८८२।८९ मध्येबाट रु.१,१३,५००।— घटाउँदा हुने जम्मा रु.१०,९६,३८२।— प्रतिवादीहरूले हिनामिना गरेको देखियो। • समाजको हिसाव किताब राख्ने र खर्च गर्ने प्रमुख जिम्मेवारीमा रहेको प्रतिवादीहरू समाजका अध्यक्ष नरबहादुर गुरूङ र कोषाध्यक्ष कृष्णबहादुर गुरूङले हिनामिनाको रकम रु.१०,९६,३८२।—दामासाहीले तिर्नु बुझाउनुपर्ने देखियो।	• प्रतिवेदन बमोजिम हिसाव किताव नदेखिएको रु.१२,०९,८८२।८९ लाई आधार मानि बिगो निर्धारण गरेको कार्य नै त्रुटिपूर्ण रहेको। जसलाई अर्को प्रकरणमा खण्डन गरिएको। त्रुटिमा पुन अर्को त्रुटिगरी, रु.१,१३,५००।— घटाउने कार्य समेत त्रुटिपूर्ण रहेको। आयमा प्रतिवेदनमा भनिएको बैंकमा जम्मा हुन बाँकी रकम रु.१,१३,५००।— लाई आयमा कायम गरिएको अवस्था नभएको। उक्त रकम आयमा कायम गर्ने हो भने हिसाव किताव नदेखिएको रकम रु.१२,०९,८८२।८९ मा समेत बृद्धि हुन जाने देखिन्छ। आयमा गणना नगरेको रकम लाई पुन हिनामिना भएको रकम बाट घटाउने कार्य त्रुटिपूर्ण रहेको, • कम बिगो कायम गरी फैसला गरेको सम्बन्धमा उक्त नवराज तिमिल्सिनाको प्रतिवेदनमा नै रु.१२,०९,८८२।८९ रकममा चेकबाट रकम झिकि खर्च गरेको रकम, अनुदान दिएकोमा कुन व्यक्तिबाट के कति खर्च भएको हिसाव नदेखिएको रकम र व्यक्तिको जिम्मा देखिएको रकम बाहेक कहाँ के भयो भन्ने नै नदेखिएको, रकम मात्र हिसाब नदेखिएको भनी रु.१२,०९,८८२।८९ उल्लेख गरिएकोमा अदालतबाट त्यति रकम मात्र हिनामिना भएको हो भनी बुझाईमा फरक पर्न गएको कारण बिगो रकम कम कायम भएको, • प्रस्तुत फैसलामा व्यक्तिको जिम्मामा रहेको भनिएको रकम, अनुदान दिएकोमा के कति खर्च भएको हिसाब किताव समेत नदेखिएको रकम सम्बन्धमा समेत विश्लेषण गरी निर्णय कायम गरिनु पर्नेमा कही कतै उल्लेख नगरिएको हुँदा उक्त आधारमा समेत प्रस्तुत फैसला त्रुटिपूर्ण रहेको। उल्लेख गरिएको रकम बिगो कायम हुनुपर्ने रकमको प्रकरण नं.१ र २ मा उल्लेख भएका विद्यालयलाई दिएको भनिएको तर भरपाई नभएको रकम रु.५,८४,०००।-र कोषाध्यक्षको जिम्ममा रहेको नगद रु.२,४७,०४४।— हिनामिना भएको र उक्त रकम प्रतिवादीहरूबाट असुलउपर हुन सक्ने अवस्था समेत विद्यमान नरहेको।